

Minőségbiztosítás

" Amikor először találkoztam a kultúra mérésének igényével, arra gondoltam, a kultúra talán éppen az az állapot, mely kizárja a mérésre esetleg képes mentalitást." Adorno

Kezdetben volt a minőségi pótlék.

Akkori iskolám, az önfejlesztő program résztvevőjeként, nagyon komolyan vette a feladatot. Teammunkában kidolgoztak egy minden igényt kielégítő rendszert, amelyben a pótlékra pályázó tanárok ötven tevékenységi formából választhattak. Én akkoriban eléggé csúcsra járáttam magam, reggel héttől este nyolcig az iskolában voltam, a tantárgyamat a gyerekek a negyedik - ötödik helyre szavazták be a fontossági listán (ami rajzról lévén szó nem semmi), rendre elnyertem az év tanára címet, szünetekben áramlottak a rajzterembe az iskola boldogjai-boldogtalanjai egy kis festékszagot szívni, kicsit beszélgetni, új frizurát megmutatni. Énekeltem a tanárkórusban, részt vettem a közös multságokon, az igazgatóhoz, helyettesekhez sok éves baráti kapcsolat fűzött, szaktanácsadó voltam, már a harmadik szakkönyvem készülődött, Apáczai-Csere díj, teljesen egyértelmű volt, hogy minőségi pedagógussá leszek kinevezve. Mégsem adtam be pályázatot, mert az ötven tevékenységből mindössze kettőt tudtam volna vállalni. Ebből lett egy kis pillanatnyi dermedt csend a pótlékot megszavazni összehívott értekezleten. Az iskola legminőségibbnek tűnő tanára nem kaphat minőségi pótlékot?

Az újszerű értékelési módszer mögül bizony kiütközött a régi szemlélet. "Az óráit mindenki megtartja, erre nem lehet differenciálni! Nézzük meg, mit vállal azon túl." A felsorolt tevékenységek közül tizenkettőnek van valamennyi köze az alaptevékenységhez, a többi az iskolában szokásos szabadidős tevékenységek szervezése. Korrepetálás, versenyre való felkészítés, meg más effélék, és én valahogy egyik alá sem fértem be. Korrepetálni nem korrepetáltam, mert nem volt rá szükség. Versenyeztetni nem versenyeztettem, mert a korai versenysikerek megártottak a gyerekeknek. Szabadidőben pedig ugyan elég sokat foglalkoztam a gyerekekkel, de ezeket jobbra nem iskolai keretek közt tettem. (Az iskola évi néhány ezer forintos szakköri keretei helyett egyesületi munka, gazdálkodó tevékenység biztosított évi több százézes forrásokat.) Ez a minőségjutalmazási rendszer azt sugallta, hogy az alaptevékenységgel végül is nagyjából rendben vagyunk, oktatunk, nevelünk, mint bárki más, minőséget csak ezen túl lehet produkálni. Csak hát épp a tevékenységek milyensége, minősége nem került sehol szóba.

A munkacapat vezetője kénytelen volt zavartan beismerni: hát, igen, ez a pontrendszer nem tudja érzékelni a minőséget. Minőségi pótlék helyett mennyiségi pótlékról kellett volna beszélni.

Ha a leggyengébb tanár (tudják, akinek az órái a tankönyvi szöveg felolvasását követő munkafüzet kitöltés után - közben tíz másodpercenként: maradj már csendbe fiam, így nem lehet dolgozni, most már tényleg beírok, fogd be a szád, vagy én fogom be..- többnyire osztályproblémák boncolgatásával telnek) mindenből vállal egy keveset, és van egy gyereke,

aki IQ-ból nyeri a háztömb körüli versenyeket, könnyedén az iskolai rangsor elejére kerülhetett volna.

Az értekezlet hozott hát egy kis korrekciót, az iskolavezetés, illetve a munkaközösségvezető jogot kapott arra, hogy szorozza a pontokat, tehát, aki kevesebbet vállalt, de azt jól teljesítette, több pontot kaphatott, mint aki sokat vállalt, de gyengén teljesített. (Ez már egy viszonylag korrekt rendszer volt, igaz, az iskolavezetés értékelési szempontjai így továbbra is rejtve maradtak, annak szabályzatokba szedése, hogy egy tanár óravezetése, gyerekekkel, kollégákkal, szülőkkel való együttműködése mikor tekinthető minőséginek, sok száz pontból álló törvénykönyvet eredményezett volna, rengeteg munkát terhelve a munkaközösségvezetőkre, iskolavezetésre.) Most már vékonyan én is befértem volna a minőségileg bérezettek közé, de - ekkor már tanítottam egy művészeti magániskolában - már így is a dupláját kerestem, mint a kollégáim, tehát továbbra sem pályáztam a nettó három-négy ezer forintért.

Aztán magam is igazgató lettem, abban a bizonyos magániskolában, nagyon komolyan neki kellett látni a minőségbiztosítási rendszer kidolgozásának. Két utat választhattunk. Egyik, hogy szabályzatok gyártásába kezdünk, mondjuk olyasmibe, mint a Comenius projekt. Nem rossz módszer. A legutóbb kézhez kapott kiegészítőket áttanulmányozva korrekt tevékenységrendszer képe bontakozik ki előttem. Mégsem ezt az utat választottuk, mert még hatékonyabb módját találtuk a minőségbiztosításnak. Azt mondtuk a megye legjobb hírű rajztanárainak:

- Dupla óradíjért, minden szükséges eszközt kézhez kapva foglalkozhattok délutánonként az általatok kiválasztott gyerekekkel. Rendelkezésekre áll egy több ezer oldalas szakmai adatbázis, részletes programleírás, és egy minden pillanatban elérhető szakmai vezető, akire rá lehet telefonálni, ha nem akar kötni a gipsz, vagy más szakmai problémákkal. Töltekek mindössze két dolgot várunk, egyrészt, hogy a gyerekek szeressenek a művészeti iskolába járni, másrészt, hogy a tudásgyarapodásuk olyan mértékű legyen, ami az adott helyzetben elvárható. Néhány év alatt kibontakozott egy nagyon árnyalt iskola képe, ahol egymástól egészen távol álló pedagógiai szemléletű kollégák is eredményesen dolgoznak.

Most, negyedik évünket befejezve érzékeljük ugyan, hogy egyre fontosabbá válik belső értékelési rendszerünk szavakba foglalása, dokumentálása, de ez már egyáltalán nem az elemi minőségbiztosítást szolgálja.

Mint volt biológia tanár, én meglehetősen erős vonzalmat érzek a méregetés, leírogatás, táblázatoztatás iránt. Osztályfőnökként mindig megcsináltam a szociometriai felméréseket, attitűdvizsgálatokat, de mindig csak akkor mértem és mérek, ha van értelme. Ha van valami következménye a mérésnek. Csak hát amit ma mérésnek neveznek, kérdőívek kitöltetése tanárokkal, szülőkkel, gyerekekkel, az többnyire csak a mérés paródiája. Sok száz tényező mérése szükséges ahhoz, hogy egy pedagógiai eseményt valóban mérhetővé tegyünk, és ez még mindig csak egy esemény.

A minőségbiztosítási rendszer alapvető hibája, és felesleges volta annak hiányából következik, amivel mi elkezdtuk a munkánkat. Tisztességesnek tekinthető fizetés, és a pedagógiai céloknak megfelelő munkaeszközök biztosítása.

Ennek híján a vezérlőteremben történő kapcsolócsereknél nem lesz különösebb hatásuk a termelésre.

Néhány hónapja olvastam a Replikában, hogy a nyugat európai roma segítő programok legkíméletesebb haszna az volt, hogy komoly életfeltétel javulást eredményeztek a segítségre szakosodott csoportok életviszonyaiban. A Comenius program elsődleges hozadéka nyilván nálunk is a pedagógiai elitnél marad. Másodlagos hozadékaképp nyilván tisztázódnak valamit a fogalmi viszonyok, talán mérséklődik valamit a távolság, az intuíciók láncolatán alapuló vezetéstechnikát ajánlók (Beke Kata, Vekerdi Tamás), és a "nagypedagógia" képviselői között. Amíg azonban alapjaiban hibázik a rendszer, talán megbocsátják kidolgozóit, hogy, csak szakmai unikumként hívja fel magára egy gyakorló művészeti iskolai igazgató és megyei szaktanácsadó érdeklődését.

Összegzésképpen azért had jegyezzem meg:

..."álminkban vannak olyan pillanatok amikor úgy hisszük ébren vagyunk ilyenkor veszítjük el szívünkben a legfontosabb embereket"...(Zalán Tibor: Ének pohárért Opus N3: KOGA Jak Füzetek, 8. 1984)

A Comenius program útnak indítása, a ráfordított összegek bizonyos szemlélet szerint " szép eszmények tökfői" (Eörsi István kifejezése), pénzkidobálásának, vagy egy vezetői elit cinikus önfinanszírozásának tűnhet.

Ez a megjelent cikkből kimaradt. (Miattam. nem jutott eszembe beszúrni.)

Kötelező irodalom:

Katonakönyvtár

Az ezredes. Megcsinálta a szabályzatot?

Az adjutáns. Igenis, ezredes úr!

Az ezredes. Olvassa föl!

Az adjutáns olvas. "Miután a honvédelmi miniszter úr őexcellenciája elrendelte a katonakönyvtárak létesítését, ezentúl a legénység meghatározott rendes időközökben olvasnivalót kap. Az olvasnivalókönyvért a századparancsnoknál kihallgatáson kell jelentkezni és..."

Alezredes. Ne folytassa, ne folytassa! Látom, hogy egyáltalán nincs tisztában a dolgokkal. Mit beszél ön a honvédelmi miniszterről, a század parancsnokról, kihallgatásról? Ehhez a legénységnek semmi köze. Fődolgoz a könyv! A könyvről kell beszélni. És minthogy ön nem is konyít hozzá, írja, ahogy diktálom.

Az adjutáns. Igenis, ezredes úr!

Az ezredes. Írja: "A könyv egy kemény táblába kötött papírnemű, amelyre a honvédelmi minisztérium 33 476/b. rendelete vonatkozik. A könyvet a legénység vasárnap délután, parancs után a századirodában elhelyezett könyvtárból kapja ki. A honvéd szabályszerűen tiszteleg, átveszi a könyvet, újra tiszteleg és lelép..."

Az adjutáns írja. ...lelép... megvan.

Az ezredes. "Az így átvett könyvet a honvéd bal kezében viszi, mégpedig úgy, hogy karját könyökénél derékszögben behajlítja, és mereven előrenyújtja. A kéz tenyere befelé áll, az öt ujj úgy oszlik meg, hogy négy ujj a könyv hátulsó, a hüvelykujj pedig a könyv mellső táblájára tapad. A könyv hátán levő számnak egy magasságban kell lennie a zubbony második gombjával..."

Az adjutáns írja. ... gombjával...

Az ezredes. "Gombjával... A könyv helye az ágy fölött levő polcon a vászonnadrág és a dohány között van. A könyvnek a mellső oldalán kell feküdnie, úgy, hogy a hátán levő könyvtári szám világosan olvasható legyen. A könyv hátán ak az ágypolc deszkájával egy vonalban kell lennie, azt úgyszólván fedeznie kell. ..."

Az adjutáns írja. ... kell...

Az ezredes. "Kell... A könyvet mindennap kétszer le kell porolni és a táblát megkefélni. A könyvre a katona úgy vigyázzon, mint a fegyverére, lévén a könyv is aeráris tulajdon. Éppen ezért minden pecsét, folt, gyűrődés, ami a könyvön esik, a legszigorúbban büntettedik. A rendes fegyvervizsgálások után az őrmesterek könyvvizsgálatokat tartanak, amelyek eredményét az úgynevezett "könyvnaplóba" tartoznak bevezetni, és arról a századparancsnok útján nekem jelentést tenni..."

Az adjutáns írja. ... tenni...

Az ezredes. Igen... Írja még a következőket:

"A könyvnek egymás között való kicserélése és a polcra való levétele tilos!"

Az adjutáns félénken. De kérem, ezredes úr... ha a könyvet tilos a polcra levenni... hogyan olvassa a legénység?

Az ezredes. Hogyan olvassa? Hogyan olvassa? Ki beszélt arról, hogy a katonának olvasnia kell.

A könyvember

Magyar írók novellái a könyvről

Noran kiadó, 2002 www.noran.uw.hu

Noran@mail.matav.hu